Teija Lahti-Nuuttila

24.10.2019

1/061/2019
DM 2307937

Eduskunnan työ- ja elinkeinojaosto

Asia: HE 29/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020
https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/HE+29/2019
Teema: Pl 32 - Hiilineutraalitalous ja toimenpiteet ilmastotavoitteiden edistämiseksi

Business Finlandin lausunto

Yhteenveto Business Finlandin lausunnosta

Kuluvan vuoden talousarvioon verrattuna vuoden 2020 talousarvioesitys lisää Business Finlandin kautta elinkeinojen uudistamiseen suunnattavaa valtion budjettirahoitusta yhteensä 38,5 milj. euroa, noin 6 %. Valitettavana yksityiskohtana kehyspäätökseen liittyy se, että pääomalainoina myönnetty erillisrahoitus hyvän vastaanoton saaneeseen Business Finlandin Kasvumoottori-toimintaan päättyy. Käynnistyneistä 13 kasvumoottorista 9 on liittynyt vähähiilisyyteen ja kiertotalouteen.

Business Finlandin lisärahoitus kohdistuu ennen kaikkea yritysvetoiseen, vahvasti tutkimuksen kanssa verkostoituneeseen tutkimus- ja innovaatiotoimintaan. Tästä osa on hyödynnettävissä myös vähähiilisten ratkaisujen edistämiseen, johon Business Finlandin innovaatiorahoitukseen vuonna 2016 tehdyt leikkaukset vaikuttivat erityisen paljon. Vaikka nyt tehdyt lisäykset ovat sinällään tärkeä signaali, niillä ei kuitenkaan päästä vielä aiempien vuosien tasolle. Lisäksi osa lisärahoituksesta on määräaikaista, mikä heikentää ennustettavuutta ja siten vaikuttaa yritysten halukkuuteen investoida pitkäjänteisesti kehittämiseen Suomessa.

Business Finlandin ohjelmat tarjoavat olemassa olevan alustan hallitusohjelman vähähiilisyyteen ja kiertotalouteen liittyvien tavoitteiden toteuttamiseen innovaatiotoiminnan ja viennin edistämisen osalta. Toimenpiteillä vaikutetaan ratkaisujen kehittämiseen esimerkiksi energia- ja liikennejärjestelmän, energian varastoinnin, kestävän teollisen valmistuksen, logistiikan sekä bio- ja kiertotalouden tuotteiden ja palveluiden alueilla.

Business Finlandin yhtenä tehtävänä on vuodesta 2017 lähtien ollut energiatuen myöntäminen työ- ja elinkeinoministeriön ohjauksessa. Energiatuen määrärahojen merkittävä lisäys talousarvioesityksessä oletettavasti lisää myös Business Finlandin kautta kulkevan energiatuen määrää. Energiatuella on tärkeä tehtävä helpottaa uuden vähähiilisen teknologian markkinoille pääsyä.

Teija Lahti-Nuuttila

24.10.2019

1/061/2019
DM 2307937

Vuoden 2020 talousarvioesitys vahvistaa Business Finlandin resursseja

Kuluvalla vuosikymmenellä on tapahtunut merkittävä valtion t&k-menojen painopisteen muutos, jossa rahoitusta on kanavoitu enemmän yliopistojen suoran tutkimusrahoituksen sekä Suomen Akatemian rahoitusinstrumenttien kautta samaan aikaan kun Business Finlandin ja esimerkiksi VTT:n kautta kohdennetun rahoituksen osuus on laskenut (Kuva 3). Kehityksen seurauksena elinkeinoelämän haasteita tutkimuksen keinoin ratkova yhteistyö yritysten ja tutkijoiden välillä on vähentynyt, ja silta korkealaatuisesta tutkimuksesta Suomessa tapahtuvaan tutkimustulosten ja -osaamisten taloudelliseen hyödyntämiseen on heikentynyt. Vuoden 2020 talousarvio-esityksessä osoitetaankin nyt lisärahoitusta Business Finlandin rahoitukseen, jolla tarkoitus aktivoida ennen kaikkea yritysvetoista, vahvasti tutkimuksen kanssa verkostoitunutta tutkimus- ja innovaatiotoimintaa.

Kuluvan vuoden talousarvioon verrattuna vuoden 2020 talousarvioesitys lisää Business Finlandin kautta elinkeinojen uudistamiseen suunnattavaa valtion budjettirahoitusta yhteensä 38,5 milj. euroa, noin 6 % (Kuva 1). Avustusmuotoinen rahoitus lisääntyy 70,7 milj. euroa, mutta samaan aikaan lainamuotoinen rahoitus vähenee 38,3 milj. euroa. Lisäksi suora budjettirahoitus Business Finlandin toimintamenoihin kasvaa 2,0 milj. euroa ja Business Finland Venture Capital Oy:n tekemiin rahastosijoituksiin kohdentuva rahoitus kasvaa 4,1 milj. euroa.

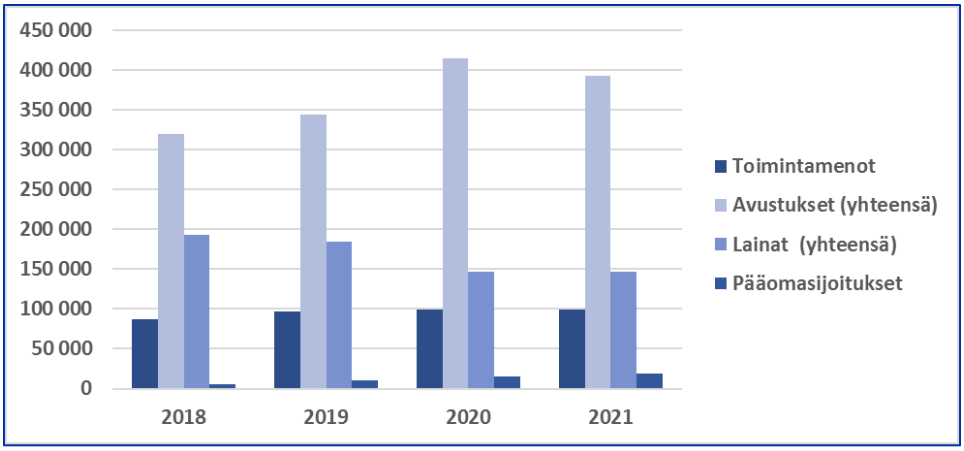

1000 euroa	2018	2019	2020	2021
Toimintamenot	87 200	97 474	99 471	99 192
Avustukset (yhteensä)	320 315	344 365	415 066	393 086
Lainat (yhteensä)	192 623	185 123	146 823	146 823
Pääomasijoitukset	6 000	10 800	14 900	19 100
YHTEENSÄ	**606 138**	**637 762**	**676 260**	**658 201**

Kuva 1. *Business Finlandin rahoituksen kehitys valtion talousarvioissa ja suunnitelmissa*
Lähde: TA 2018, TA 2019, TAE 2020, Selonteko julkisen talouden suunnitelmasta 2020-23

Talousarvion aineistoihin sisältyy Business Finlandin resurssien käyttöä ohjaavia linjauksia selvästi laajemmin kuin vain voimavarojen tosiasiallisen kasvun verran. Aitojen lisäysten sijaan kyse on osin olemassa olevien toimintojen ja painotusten jatkuvuuden turvaamisesta.

Suomen tutkimus- ja innovaatioympäristön erityisiin kehityskohtiin kuuluu tutkimuksen ja elinkeinoelämän vuoro-puhelun ja strategisen yhteistyön tiivistäinen (ks. *Suomen innovaatiopolitiikan OECD-arviointi*, 2017). Tätä taustaa vasten talousarvio- ja kehysesityksiin sisältyy valitettava yksityiskohta, jonka mukaan tähän haasteeseen vastaava erillisrahoitus Suomen Akatemian Lippulaiva-mallille ja Business Finlandin Kasvumoottori-mallille on päättymässä. Käynnistyneistä 13 kasvumoottorista 9 kohdistuu vähähiilisyyden ja kiertotalouden alueelle.

Teija Lahti-Nuuttila

Business Finlandin resurssien vahvistuminen lisää voimavaroja myös vähähiilisien ratkaisujen innovaatiotoiminnan edistämiseen

Business Finlandin innovaatiorahoitukseen vuonna 2016 tehdyt leikkaukset vaikuttivat erityisesti vähähiilisten ja resurssitehokkaiden ratkaisujen edistämiseen (kuva 2). Leikkaukset kohdistuivat Business Finlandin avustusvaltuuksiin ja siten vähensivät yritysvetoista, vahvasti tutkimuksen kanssa verkostoitunutta tutkimus- ja innovaatiotoimintaa. Hiilineutraaliin yhteiskuntaan siirtyminen edellyttää toimialojen uudistumista ja tätä tukevaa uutta osaamista, joten avustusvaltuuksien leikkaus vaikutti olennaisesti juuri tällä sektorilla

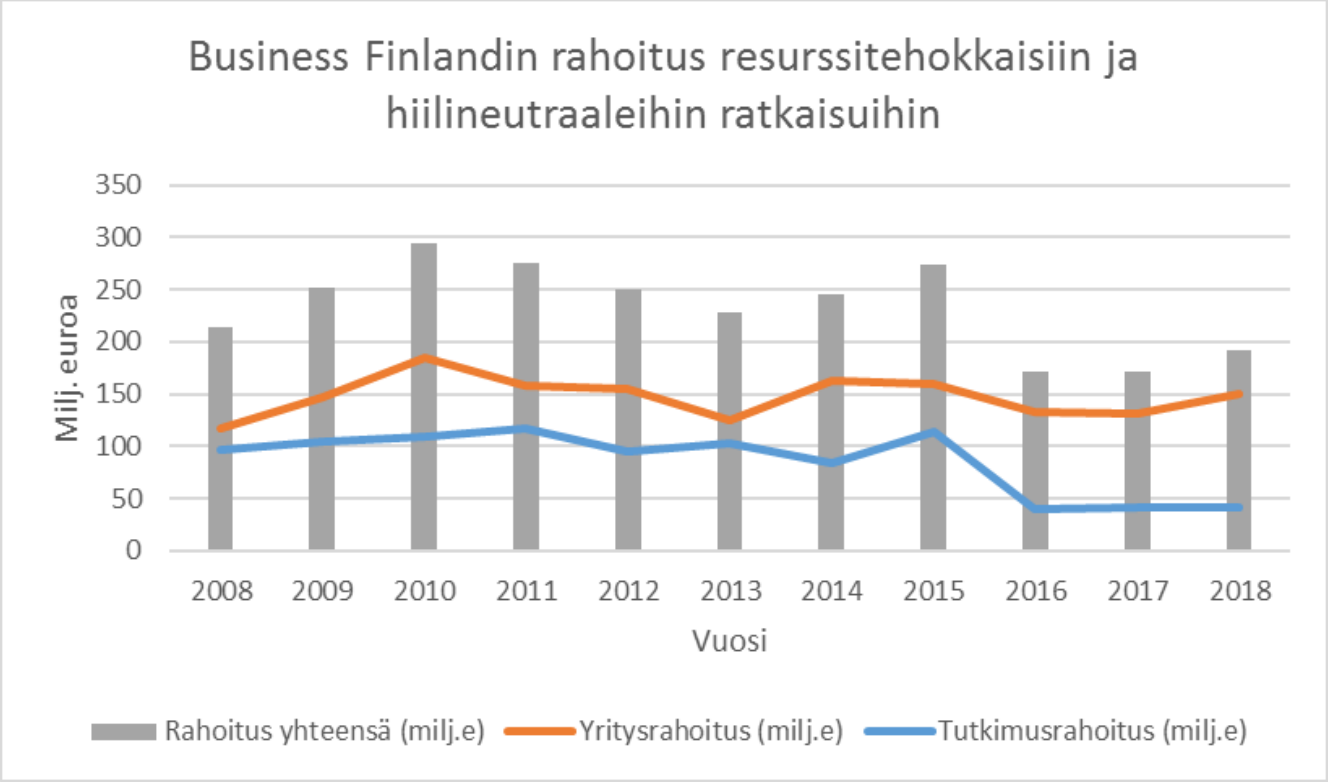

Kuva 2. *Business Finlandin rahoituksen kehitys resurssitehokkaisiin ja vähähiilisiin ratkaisuihin*

Vuoden 2020 talousarvioesityksessä Business Finlandin lisärahoitus on suurelta osaltaan avustusmuotoista ja parantaa siten edellytyksiä yritysvetoiseen pitkän jänteen kehittämiseen. Business Finlandin resurssien vahvistaminen lisääkin voimavaroja myös vähähiilisten ratkaisujen edistämiseen, jossa pitkäjänteinen kehitys on tärkeää. Nyt tehdyillä lisäyksillä ei kuitenkaan päästä vielä aiempien vuosien tasolle. Seuraavia talousarvioesityksen rahoituskohteita voidaan suunnata osaltaan myös vähähiilisten ratkaisujen edistämiseen:

- Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitus
  - Miljardiluokan ekosysteemit ja innovaatiot 33 milj. euroa (valtuus, pysyvä menolisäys)
  - Yritysvetoinen tutkimus- ja innovaatiotoiminta 55 milj. euroa (3 v siirtomääräraha, määräaikainen tulevaisuusinvestointi)
- Viennin ja kansainvälistymisen edistäminen
  - Talent Explorer -avustukset kansainvälisten osaajien palkkaamiseen 1,5 milj. euroa (valtuus, pysyvä menolisäys)
  - Talent-toiminta kansainvälisten osaajien houkutteluun 2 milj. euroa (toimintamenot, pysyvä menolisäys)
  - Viennin ja kansainvälistymisen edistäminen 5 milj. euroa (toimintamenot, pysyvä menolisäys)
- Kiertotalouden edistäminen
  - Kiertotaloushankkeiden innovaatio- ja investointituki 18 milj. euroa (3 v siirtomääräraha, määräaikainen tulevaisuusinvestointi),

- Kiertotalouden edistäminen 2 milj. euroa (toimintamenot, määräaikainen tulevaisuusinvestointi)

Osa rahoituksesta on määräaikaista, mikä heikentää ennustettavuutta ja siten vaikuttaa yritysten halukkuuteen investoida pitkäjänteisesti kehittämiseen Suomessa. Lisäksi määräaikainen rahoitus ei mahdollista pitkäjänteistä tutkimusta ja osaamisen kehittämistä. Määräaikaiset instrumentit myös lisäävät hallinnollista työtä.

Business Finlandin ohjelmat ovat olemassa oleva alusta vähähiilisten ratkaisujen kehittämiseen

Ilmastonmuutoksen ja luonnonvarojen kestävän käytön haasteet ovat käynnistäneet globaalin murroksen, joka vaikuttaa yritysten kilpailuympäristöön. Ilmastonmuutoksen vastainen taistelu tuo mukanaan valtavia liiketoimintamahdollisuuksia ja markkinat kasvavat nopeasti. Tekemällä rohkeita avauksia, asettamalla kansallisten tavoitteiden lisäksi kohteeksi kansainvälisen kasvun meillä on kaikki mahdollisuudet toimia edelläkävijänä, mikä synnyttää uusia työpaikkoja, vientiä ja sitä kautta hyvinvointia Suomeen. Vuonna 2018 Business Finlandin rahoittamissa cleantech-projekteissa yritykset arvioivat innovaatioprojektien synnyttävän 3,5 miljardin euron arvosta uutta vientiä sekä 11600 työpaikkaa 5-10 vuoden aikajänteellä.

YK:n kestävän kehityksen tavoitteet (Agenda 2030) on hyvä lähtökohta mietittäessä kestävän kasvun alueita ja mihin uusia liiketoimintoja tulee syntymään. Business Finlandin ohjelmat on suunnattu niihin Agenda 2030 –tavoitteisiin, joihin erityisesti suomalaisella osaamisella ja yrityksillä on annettavaa ja jotka siten tarjoavat Suomelle erityisiä menestymisen mahdollisuuksia. Business Finlandin ohjelmat tarjoavat olemassa olevan alustan hallitusohjelman vähähiilisyyteen ja kiertotalouteen liittyvien tavoitteiden toteuttamiseen innovaatiotoiminnan ja viennin edistämisen osalta (Kuva 3).

Kuva 3. *Business Finlandin painopisteet ja ohjelmat vähähiilisissä ratkaisuissa ja kiertotaloudessa*

Toimenpiteitä kohdistetaan mm.:

- Joustava ja älykäs energiajärjestelmä, joka mahdollistaa uusiutuvan energian integroinnin ja sekä kuluttajien kytkemisen aktiivisina toimijoina osaksi energiajärjestelmää
- Energian älykäs varastointi ja akkujen kierrätys
- Kestävä valmistus teollisuudessa, mikä vähentää hukkaa ja optimoi resurssien ja myös energian tehokkaan käytön
- Bio- ja kiertotalouden uudet tuotteet ja palvelut
- Uudet vähähiiliset liikkumisen ratkaisut

- Tehokkaat logistiikkaratkaisut, jotka vähentävät kuljetusten resurssien käyttöä

Energiatuella on tärkeä tehtävä helpottaa uuden vähähiilisen teknologian markkinoille pääsyä

Energiatuet siirtyivät alueellisilta ELY-keskuksilta Tekesille ja sittemmin Business Finlandille 1.1.2017. Business Finlandin toimivalta tuen myöntäjänä on sidottu hankkeen kokoon. Kun hankkeen hyväksyttävät kustannukset ylittävät viisi miljoonaa euroa (uuden teknologian hanke miljoona euroa), tuen myöntämisestä päättää Työ- ja elinkeinoministeriö. Energiatukea voidaan myöntää sellaisiin investointi- tai selvityshankkeisiin, jotka edistävät uusiutuvan energian käyttöä, energiansäästöä tai käytön tehostamista taikka muutoin energiajärjestelmän muuttumista vähähiiliseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö osoittaa sen energiatuen määrän, joka suunnataan Business Finlandin kautta. Summa määräytyy osittain kysynnän mukaan eikä vuoden 2020 suunnitelmaa ole vielä tiedossa. Energiatuen määrärahojen lisäys talousarvioesityksessä kuitenkin oletettavasti lisää myös Business Finlandin kautta kulkevan energiatuen määrää. Mikäli energiatuen myöntövaltuus kasvaa, voidaan energiatuella helpottaa uutta energiateknologiaa sisältävien hankkeiden markkinoillepääsyä. Uuden teknologian ratkaisut ovat keskeisiä vähähiilisyystavoitteiden saavuttamisessa.

Vuonna 2018 Business Finland myönsi energiatukea noin 23 miljoonaa euroa, josta 12,6 miljoonaa euroa kohdistui energiatehokkuusinvestointeihin ja uusiutuvan energian investointeihin reilut 10 miljoonaa euroa. Rahoitetuissa hankkeissa tavoiteltiin 350.000 MWh:n energiansäästöä ja 77 tn/a co2-vähenemää. Vuonna 2019 Business Finlandilla on käytössä 31,8 miljoonaa euroa energiatukeen, josta nyt on myönnetty energiatehokkuusinvestointeihin 11 miljoonaa euroa ja uusiutuvaan energiaan 14 miljoonaa euroa.